

**NACIONALNI PROGRAM ZDRAVSTVENE ZAŠTITE OSOBA SA ŠEĆERNOM
BOLESTI 2015.-2020.**

(izvještaj o provedenim aktivnostima u 2018. godini)

**HRVATSKI ZAVOD
ZA JAVNO ZDRAVSTVO**

Zagreb, ožujak 2019. godine

Nacionalni program zdravstvene zaštite osoba sa šećernom bolesti 2015.-2020. usvojen je na sjednici Vlade RH održanoj 24. lipnja 2015. godine.

Tijekom 2018. godine planirane su aktivnosti prema devet točaka programa:

1. donošenje smjernica za organizaciju zdravstvene zaštite uz definiranje razina skrbi i ovlasti uz poticanje „diabetes-friendly“ obiteljskih liječnika unutar grupnih praksi,
2. donošenje/revizija stručnih smjernica/algoritama za liječenje bolesnika na primarnoj i specijalističkoj razini,
3. unapređenje interoperabilnosti,
4. provođenje edukacije opće populacije i osoba sa šećernom bolešću,
6. definiranje edukacijskih modula i kurikuluma usklađenih s međunarodnim smjernicama,
7. rano otkrivanje šećerne bolesti u općoj populaciji starijoj od 50 godina i stanovnika mlađih od 50 godina s prisutnom prekomjernom tjelesnom težinom ili debljinom i dodatnim čimbenicima rizika,
8. rano otkrivanje šećerne bolesti u trudnoći,
9. praćenje bolesnika (indikatora kvalitete skrbi) uz prijavljivanje bolesnika u CroDiab registar.

Iako je već 2015. godine pripremana radna verzija smjernice za organizaciju zdravstvene zaštite uz definiranje razina skrbi i ovlasti uz poticanje „diabetes-friendly“ obiteljskih liječnika unutar grupnih praksi te stručne smjernice/algoritmi za liječenje bolesnika na primarnoj i specijalističkoj razini, one u 2018. godini nisu još usvojene. Uz usvajanje smjernica, planira se i edukacija liječnika obiteljske medicine.

U 2016. i 2017. godini ostvareno je povezivanje na razini primarna zdravstvena zaštita – Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje – Hrvatski zavod za javno zdravstvo sadržano u točki 3. Međutim, uvedeni paneli još uvijek nisu prilagođeni međunarodnim smjernicama (minimal reporting dataset).

Informacije o provođenju edukacija opće populacije i osoba sa šećernom bolešću te aktivnosti ranog otkrivanja šećerne bolesti u populaciji +50 i <50 godina u povećanom riziku za 2018. godine smo zaprimili od sljedećih ustanova i društava:

Referentni centar za pedijatrijsku endokrinologiju i dijabetes KBC-a Zagreb i Hrvatsko društvo za pedijatrijsku endokrinologiju i dijabetologiju HLZ-a

- radionica za roditelje novootkrivenih bolesnika sa šećernom bolešću (veljača, 2018.)
- predavanja za bolesnike sa šećernom bolešću - Godišnja skupština društva „Veliki za male sa šećernom bolešću“ (prosinac, 2018.)
- edukacija nastavnika i odgajatelja djece sa šećernom bolešću (6/2018, 10/2018 i 12/2018)
- individualne edukacije nastavnika i odgajatelja djece oboljele od šećerne bolesti u Klinici za pedijatriju KBC-a

Referentni centar za pedijatrijsku endokrinologiju i dijabetes KBC-a Zagreb i Hrvatsko društvo za pedijatrijsku endokrinologiju i dijabetologiju HLZ-a napominju kako većina točaka u ovom izvješću nije primjenjiva u pedijatrijskoj populaciji oboljelih od šećerne bolesti tipa 1 te kako je u cilju izrade kvalitetnog programa zdravstvene zaštite osoba oboljelih od šećerne bolesti nužno uključivanje pedijataru u izradi, provedbi i koordinaciji Nacionalnog programa zdravstvene zaštite osoba sa šećernom bolesti.

Zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije

- edukativne aktivnosti povodom Svjetskog dana borbe protiv šećerne bolesti - objava prigodnih informativnih tekstova za službenu web stranicu Zavoda i medije (lokalne radio i tv postaje, internet portali)
- edukativne aktivnosti u sklopu projekta Živjeti zdravo - interaktivne radionice za djecu i roditelje na temu šećerne bolesti u tri vrtića
- edukativne aktivnosti u sklopu Dana srca - mjerenje tjelesne visine, mase, BMI te razine glukoze u krvi, objava prigodnog teksta za medije i web stranicu Zavoda
- izrada informativnih letaka izloženih u Zavodu
- Savjetovalište za zdravu prehranu i prevenciju - besplatni preventivni pregledi i savjetovanje

Nastavni zavod za javno zdravstvo Dr. Andrija Štampar

- aktivnosti Službe za javno zdravstvo - 24 javnozdravstvene akcije usmjerene k prevenciji i ranom otkrivanju šećerne bolesti - mjerenja krvnog tlaka i šećera u krvi (GUK), uz liječničko, kineziološko i nutricionističko savjetovanje – preventivnom pregledu pristupilo ukupno 1.340 osoba u dobi od 18 do 90 godina
- aktivnosti Službe za epidemiologiju – obilježavanje Svjetskog dana šećerne bolesti - 300-tinjak osoba koje dolaze na redovite preglede u sklopu nadzora nad zaraznim bolestima dodatno obrađeno i po pitanju čimbenika rizika kroničnih nezaraznih bolesti i šećerne bolesti tipa 2 (pušenje, IT M, alkohol, prehrana, tjelesna aktivnost, mjerenje tlaka i šećera u krvi)

Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije

- četiri javnozdravstvene akcije na kojima je mjeren šećer u krvi, a sudjelovalo oko 320 osoba (studenti, radnoaktivna populacija i osobe starije dobi)

Zavod za javno zdravstvo Karlovačke županije

- Savjetovalište za prevenciju prekomjerne tjelesne težine i debljine - besplatni preventivni pregledi i savjetovanje
- nekoliko javnozdravstvenih akcija kojima je cilj bio otkrivanje rizičnih čimbenika za najčešće kronične bolesti kao i rano otkrivanje šećerne bolesti

Zavod za javno zdravstvo Koprivničko-križevačke županije

- edukativne aktivnosti u sklopu Dana srca - edukacija opće populacije o šećernoj bolesti na gradskom trgu u Koprivnici i mjerenje šećera u krvi
- Savjetovalište za prevenciju prekomjerne tjelesne težine i debljine - besplatni preventivni pregledi i savjetovanje
- kontinuirana edukacija o šećernoj bolesti korisnika u Matici umirovljenika u Koprivnici

Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije

- predavanje i radionice za članove Udruge slijepih Međimurske županije – "Čimbenici rizika za kardiovaskularne bolesti", "Važnost pravilne prehrane i redovite tjelesne aktivnosti za unaprjeđenje zdravlja, prevenciju i kontrolu kroničnih nezaraznih bolesti"
- radionica za zaposlenike Poštanskog ureda Čakovec Hrvatske pošte d.d. "Čimbenici rizika za bolesti srca i krvnih žila" te "Važnost redovite tjelesne aktivnosti i pravilne prehrane za dug i kvalitetan život" (30-ak sudionika)
- radionica za zdravstvene djelatnike "Čimbenici rizika za kronične nezarazne bolesti"
- Savjetovalište za prevenciju i tretman prekomjerne tjelesne težine i debljine - 461 usluga pregleda, savjetovanja i preporuka od strane liječnika i nutricioniste uz brojne dodatne usluge
- edukativne aktivnosti u sklopu Svjetskog dana šećerne bolesti - sudjelovalo više od 200 osoba, ukupno podijeljeno oko 400 letaka

Zavod za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije

- Savjetovalište za prevenciju prekomjerne tjelesne težine i debljine - redovita i povremena savjetovanja stanovništva o šećernoj bolesti, individualna i četiri grupna savjetovanja
- tijekom 2018. godine izvršeno 1029 mjerenja GUK-a

Zavod za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije

- tri predavanja na temu šećerne bolesti za osobe starije životne dobi i 5 javnozdravstvenih akcija na kojima su se provodila mjerenja GUK-a u općoj populaciji iznad 50 godina

Nastavni zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije

- edukacija u sklopu projekta „Edukacija i rehabilitacija osoba sa šećernom bolešću“ suradnji sa Splitskim dijabetičkim društvom, tijekom kojeg je 2018. odrađen 32. ciklus edukacije – radionica u malim grupama s novootkrivenim oboljelima od šećerne bolesti za ukupno 22 polaznika
- Savjetovalište za prevenciju nezaraznih bolesti u Splitu - preventivni pregledi uz određivanje razine glukoze u krvi (natašte) za ukupno 123 osobe (62 Ž i 61 M), od kojih je bilo ukupno 119 osoba starijih od 50 godina (62 Ž i 57 M); kod ukupno 37 osoba utvrđene povišene razine glukoze u krvi (15 Ž i 22 M) – sve navedene osobe bile su starije od 50 godina, a među njima je bilo 11 prekomjerno teških (4 Ž i 7 M) i 6 pretilih (2 Ž i 4 M)
- Savjetovalište za prevenciju nezaraznih bolesti u HE Sinj - preventivni pregledi uz određivanje razine glukoze u krvi (natašte) za ukupno 220 osoba; kod ukupno 36 osoba utvrđene su povišene razine glukoze u krvi (27 Ž i 9 M), a među njima bilo je ukupno 26 starijih od 50 godina; među 36 osoba s utvrđenim povišenim razinama glukoze u krvi bilo je 21 novooboljelih, a kod 15 utvrđena je loše regulirana šećerna bolest
- javnozdravstvene akcije „Dan svjesnosti o zatajenju srca“ i „Svjetski dan hipertenzije“ - određivanje razine glukoze u krvi kod 84 osobe
- zdravstveno savjetovanje i anketiranje članova Udruge veterana 6. Domobranske pukovnije, kad su pregledane ukupno 24 osobe; u 18 pregledanih muškaraca starijih od 50 godina zabilježen je povišen BMI ($\geq 25 \text{ kg/m}^2$), a kod 11 njih i povišena razina glukoze u krvi
- aktivnosti u sklopu Svjetskog dana srca - kod ukupno 357 osoba izvršeno je određivanje razine glukoze u krvi

Zavod za javno zdravstvo Zadar

- javnozdravstvena akcija - predavanjem o prevenciji kroničnih nezaraznih bolesti i šećerne bolesti u mjesnom odboru Plovanija, mjerenje GUK-a, BMI i RR uz podjelu edukativnih brošura, sudjelovalo 30-ak osoba
- edukativne aktivnosti u sklopu projekta Živjeti zdravo - predavanja i radionice za radno-aktivno stanovništvo o prevenciji KNB i šećerne bolesti, pravilnoj prehrani i tjelesnoj aktivnosti

Zavod za javno zdravstvo Zagrebačke županije

- u svrhu ranog otkrivanja šećerne bolesti i procjene rizika obolijevanja putem ankete testirane i pregledane 482 osobe (M: 196, Ž: 286), od čega je kod 53 (M:20, Ž: 33) osobe starijih od 50 godina procijenjen određeni rizik za nastanak šećerne bolesti u narednih 10 godina, sve osobe s utvrđenim povišenim vrijednostima šećera u krvi prošle savjetovanje kod epidemiologa s preporukom kontrole šećera kod svojeg nadležnog liječnika

Što se tiče dodatne edukacije kadrova, Društvo za dijabetes, endokrinologiju i bolesti metabolizma HUMS-a održalo je tečaj za medicinske sestre primarne, sekundarne i tercijarne ZZ o prevenciji i zbrinjavanju dijabetičkog stopala. Na sastancima je odlučeno je kako će se umjesto podijataru educirati prvostupnice sestrinstva u ambulanti za dijabetičko stopalo Referentnog centra za šećernu bolest RH. Tečaju prisustvovalo 105 medicinskih sestara iz RH. Referentni centar za pedijatrijsku endokrinologiju i dijabetes KBC-a Zagreb i Hrvatsko društvo za pedijatrijsku endokrinologiju i dijabetologiju HLZ-a organizirali su tečaj za edukaciju timova koji zbrinjavaju djecu oboljelu od šećerne bolesti. U okviru specijalističkog poslijediplomskog studija na Medicinskom fakultetu u Zagrebu radi se na kurikulumu za edukaciju dijabetologa.

Paneli pružaju uvid u podatke naznačene točkama 7., 8 i 9. U 2018. godini za 176456 pacijenata napravljen je preventivni pregled, a njih 71676 osobe su starije od 50 godina. Od ukupnog broja pacijenata kod njih 6162 dijagnosticiran je diabetes mellitus, dok je među osobama starijima od 50 godina zabilježeno 5536 slučajeva s diabetes mellitusom.

U trudničkom panelu nalaze se 43323 trudnice, dok je kod 1292 pacijentica zabilježena dijagnoza gestacijskog dijabetesa.

U panelu kroničnog bolesnika nalaze se 97263 osobe, a za nešto više od 85 posto njih dostupne su informacije o indeksu tjelesne mase, ukupnom kolesterolu i sistoličkom tlaku. Podatak o postotku HbA1c dostupan je kod 61498 pacijenata (63%), provedenost pregleda stopala i rezultat nalaza kod 50 posto pacijenata, dok su najmanje pacijenata ima evidentiranu provedenost pregleda očiju i rezultat nalaza (20% pacijenata) te HbA1c (mmol/L) koji je zabilježen u 13 posto pacijenata.

Detaljan izvještaj po pojedinim točkama provedbe i stupanj dovršenosti prikazan je u tablici u nastavku, uz napomenu da povratne informacije nismo uspjeli prikupiti od svih dionika. Izvještaje niti nakon ponovljenih upita nisu dostavili Hrvatsko društvo za dijabetes i bolesti metabolizma, Hrvatsko društvo za endokrinologiju i dijabetologiju te HSDU.

Legenda:

izvršeno	djelomično izvršeno	nije izvršeno	planirano

Točka	Naziv točke	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Izvršitelj	Suradnici	Indikator	Koordinator
5.1	donošenje smjernica za organizaciju zdravstvene zaštite uz definiranje razina skrbi i ovlasti uz poticanje „diabetes-friendly“ obiteljskih liječnika unutar grupnih praksi							Referentni centar MZ, HZZO	stručna društva HLZ	donesene smjernice	Sveučilišna klinika Vuk Vrhovac
5.2	donošenje/ revizija stručnih smjernica/algoritama za liječenje bolesnika na primarnoj i specijalističkoj razini							Referentni centri MZ	stručna društva HLZ	donesene revidirane stručne smjernice/algoritmi za liječenje bolesnika na primarnoj i specijalističkoj razini	HSDU
5.3.	unapređenje interoperabilnosti							HZJZ, HZZO, Referentni centar MZ	stručna društva HLZ	dijabetes paneli prilagođeni zakonskoj regulativi o obavezi prijave podataka uz osiguran prihvata podataka	HZZO
5.3.1.	prilagodba dijabetes panela zakonskoj regulativi o obavezi prijave podataka						HZJZ, HZZO, Referentni centar MZ				
5.3.2.	prihvata podataka iz panela unutar primarne zdravstvene zaštite (dijabetes, preventivni, patološka trudnoća) u CroDiab registar uz postizanje odgovarajućeg obuhvata u cilju unapređenja nadzora nad učinkovitošću zdravstvene zaštite osoba sa šećernom bolesti						HZJZ, HZZO, Referentni centar MZ				

5.4.	provođenje edukacije opće populacije i osoba sa šećernom bolešću							Referentni centri MZ, HZJZ, ZJZ	stručna društva HLZ, HSDU, udruge osoba sa šećernom bolešću, HFD, Ljekarnici	broj edukacija opće populacije i osoba sa šećernom bolešću	Referentni centar za dijabetes MZ Sveučilišna klinika Vuk Vrhovac
5.5.	upravljanje ljudskim resursima u zdravstvenoj zaštiti osoba sa šećernom bolešću							HZJZ, HZZO, Referentni centri MZ	stručna društva HLZ	izrađena analiza	HZJZ
5.5.1.	analiza stanja i potreba							HZJZ, HZZO, Referentni centri MZ			
5.6.	definiranje edukacijskih modula i kurikuluma usklađenih sa međunarodnim smjericama							Referentni centri MZ, MZ	stručna društva HLZ, HFD, Ljekarnici	edukacijski moduli i kurikulumi usklađeni sa međunarodnim smjericama	
5.6.1.	osiguravanje organizacijskih/ regulatornih preuvjeta na temelju stručnih analiza i osiguranih finansijskih sredstava							MZ, HZZO	HZJZ, Referentni centri MZ	definirani nositelji edukacija i plan resursa	
5.6.2.	izrada plana aktivnosti za dodatnu edukaciju kadrova							Referentni centri MZ, MZ	stručna društva HLZ, HFD, Ljekarnici	izrađen plan dodatne edukacije	
5.6.3.	dodatna edukacija kadrova							Referentni centri MZ, MZ	stručna društva HLZ, HFD, Ljekarnici	broj osoba obuhvaćen edukacijom	
5.6.4.	procjena potreba i mogućnosti uvođenja podijata i specijalizacija prvostupnica sestrinstva uz procjenu potrebnih resursa							Referentni centri MZ, MZ	stručna društva HLZ	Izrađena analiza potreba i mogućnosti	

5.7.	rano otkrivanje šećerne bolesti u općoj populaciji starijoj od 50 godina i stanovnika mlađih od 50 godina sa prisutnom prekomjernom tjelesnom težinom ili debljinom i dodatnim čimbenicima rizika							ugovoreni liječnici opće/obiteljske medicine	udruge osoba sa šećernom bolešću, HSDU, HFD, ljekarnici	broj ugovorenih liječnika opće/obiteljske medicine koji provode skrining i obuhvat opće populacije +50 i <50 godina u povećanom riziku
5.8.	rano otkrivanje šećerne bolesti u trudnoći							ugovoreni primarni ginekolozi	udruge osoba sa šećernom bolešću, HSDU, HFD, ljekarnici	obuhvat trudnica
5.9.	praćenje bolesnika (indikatora kvalitete skrbi) uz prijavljivanje bolesnika u CroDiab registar							ugovoreni liječnici obiteljske medicine, liječnici dijabetolozi		broj bolesnika sa dostupnim podacima o trajanju bolesti, indeksu tjelesne mase, HbA1c, vrijednostima tlaka i lipida te provedenosti pregleda fundusa oka i stopala